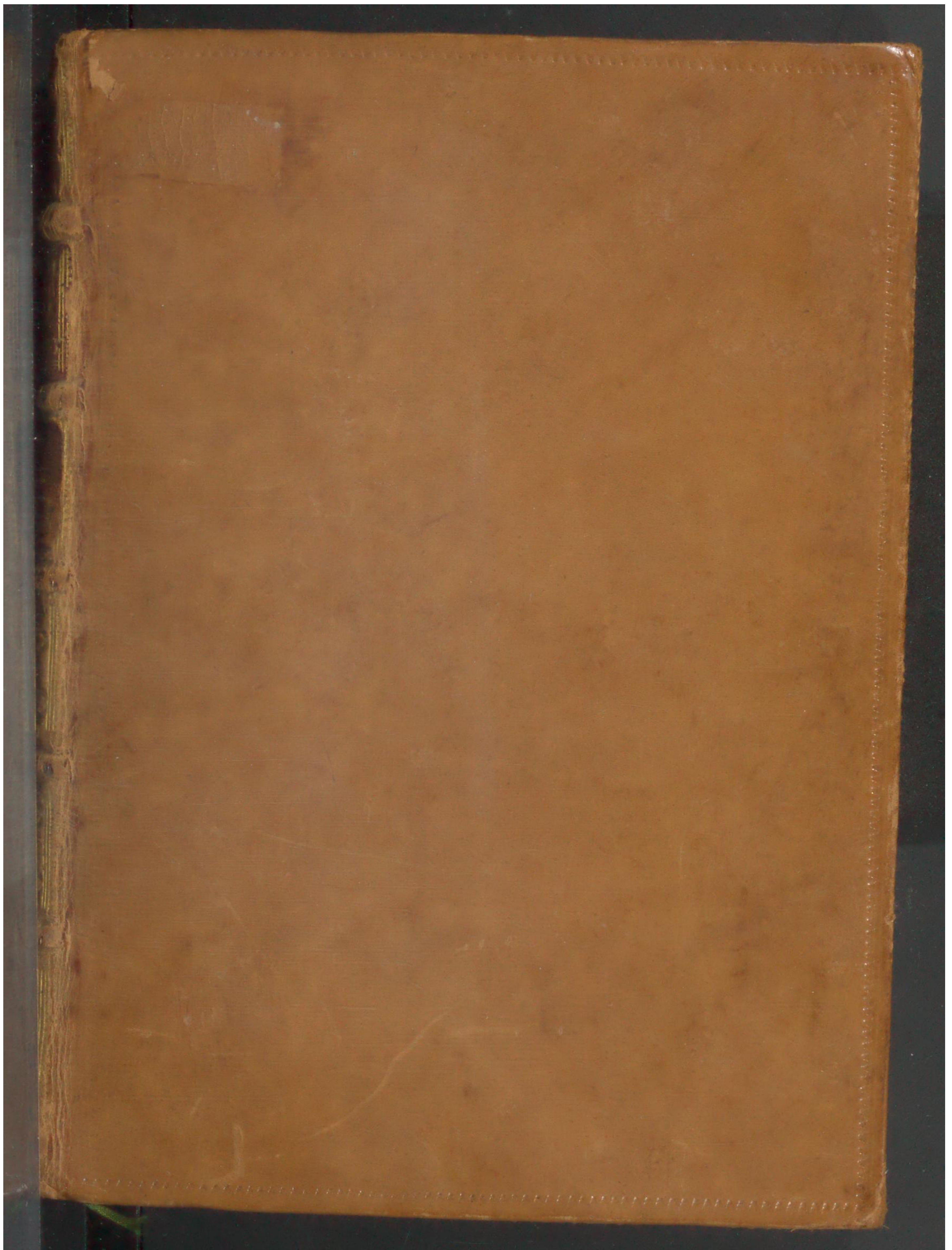
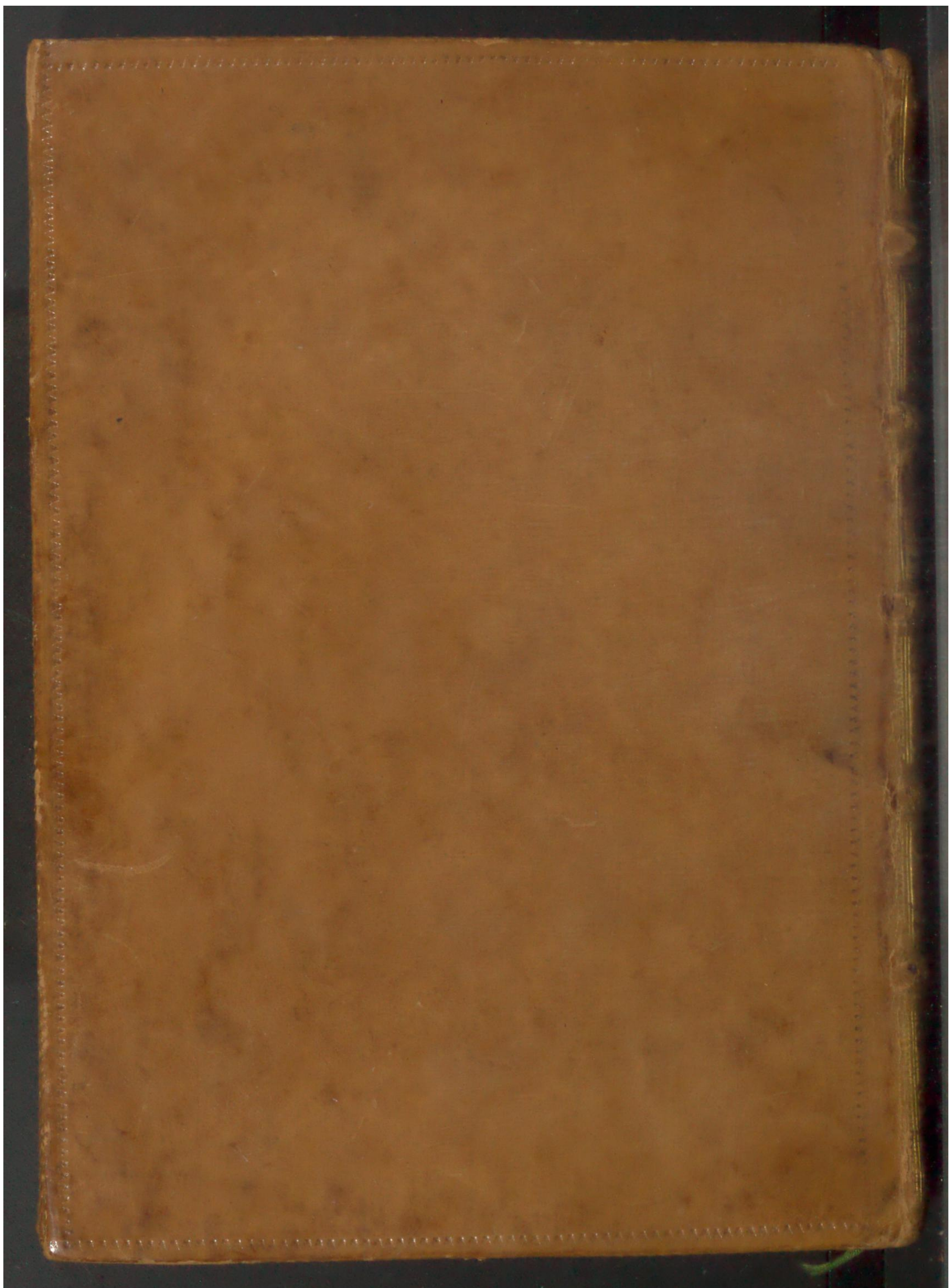

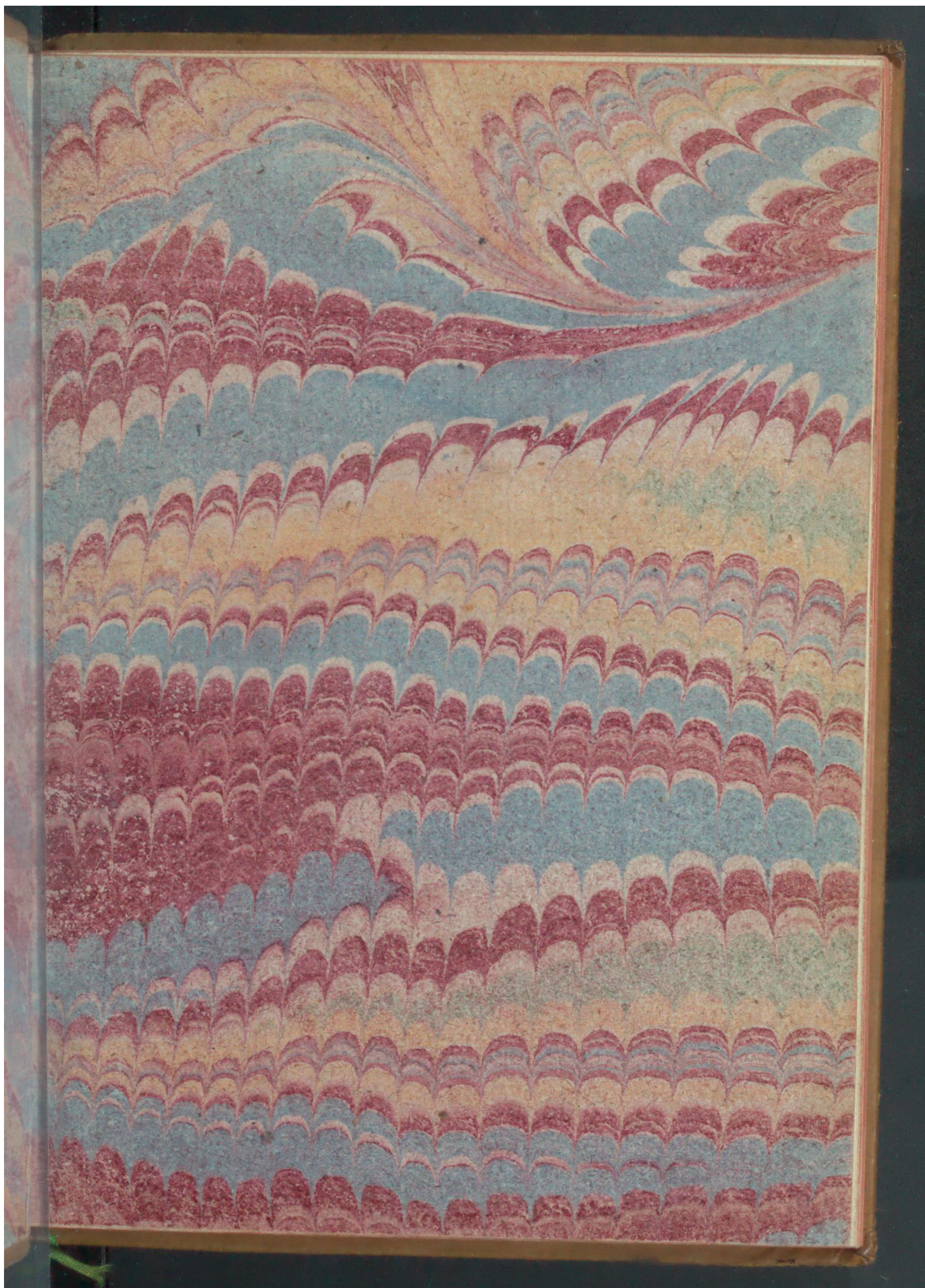

Biblioth GJ: De Servais

Ondersoeckinghe ende examinatie vande MIDDELEN Ende conditien / door de welcke de Jnghesetene der gheunieerde Prouincien / met de Majesteyt vanden Coninck van Spaignen / haren natuerlijcken Heere / met goeder conscientie / midts behoorlijcke versekertheyt / zouden moghen accorderen.

Van sommighe gheprętendeerde Vredemakers inde stadt van Ghendt voorghedraghen.

Psal. 122.

Biddet om den voorspoet Jerusalems / dat sy voorspoedich werden die Jerusalem lief hebben.

1584.

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'S HAGE.

Onderſoeckinghe ende examinatie vande

Middelen ende Conditien/ door de welcke d'Ingeſetene der gheunieerden Prouincien/ mit der Mt. van den Coninck van Spaignen/ haeren natuerlicken Heere/ mit goeder Conſcientien/ mits behoorlicke verſekertheyt ſouden moghen accorderen.

ALſoo dus langhe ſommighe Lief-hebbers vanden Vaderlande diuerſche aduertiſſementen ende diſcourſen ghepubliceert hebben/ tenderende tot weluaert van den ſeluen/ der welcker goede intentie niet te miſprijſen is: A ſo houde ick dat my oock de voorſeyde niet qualick af nemen ſullen/ dat ick oock eens mijn ſimpel ghevoelen verclaere/ hoe het ſelue Vaderlandt met der gratie Godts/ wt deſe groote benautheden/ ende langhen bloedighen Krijgh/ tot een goede ende verſekerde ruſte eñ vrede eyndelick zoude mogen commen. Maer voor alle dinghen wil ick eenen yeghelijcken wel bidden/ dat hy eerſt alle redenen/ ſonder partieſchap ende quade affectien wel wille examineren/ eer hy zijn oordeel ſtrijct: eñ zo hem mijn ghevoelen niet en contenteert/ dat hy beteren raedt gheue/ ende my ten minſten mynen goeden wille ten beſten afneme.

A Hebt goeden moet/ lieue raetſman/ men ſal v dit niet alleen niet qualijck afnemẽ/ maer ooc ſeer grooten danck weten/ indien ghy ons eenẽ goeden eñ verſekerdẽ vrede kunt voordraghen.

Ick houde dat noyt eenigh Volc/ eenighen Krijgh ofte Oorloghe heeft aenghegaen/ ſonder daer toe te hebben/ ten eerſten/ ſeker occaſien/ daernaer/ middelen om den krijgh te voeren/ ende ten laetſten/ een zeker eynde ende proffijt/ het welcke met den Krijgh gheſocht werdt. Daeromme oock/ ſo ſaen/ als zy oock ſulck een eynde ofte proffijt vercreghen hadden/ hebben ſy paeys begheert: ende den ſeluen hen gheprеſenteert zijnde/ gheerne ontfanghen ende aenghenomen/ als zy (te weten) den ſeluen bequamelick met eenigh voordeel hebben moghen becommen/ om dat zy wel ghemerct ende ghevoelt hebben/ wat groot iammer ende quaet/ den Krijgh ordinairlic met hem brijnght. Te meer dat het eynde van alle wettelicke Krijgen/ altijt gheweeſt heeft een goede B ſekere paeys ende vrede.

B Een ſekere paeys ende vrede ſoude ons alle gelijck wel dienen/ maer het ſtaet te beduchtẽ dat het deſen raetgheuer aenden greep feylen ſal.

Nu aengaende den langhen jammerlicken eñ bloedighen Krijgh die deſe Nederlanden duſlange gevoert hebben/ daer en is niet aen te twijfelen/ ofte ſy en hebben veel ghewichtighe cauſen ghehadt/ om die grou-

welcke tyrannie vande Spaignaerden (die teghen alle rechten/ redenen ende oude Privilegien/ ouer goet/ lijf/ leuen/ iae oock ouer de conscientien vande Menschen hebben willen domineren) met behoorlicke defensie te wederstaen/ maer ghemerct t'zelue tot noch toe ghe- schiet zijnde/ wy onse Priuileg'en/ ende het ghebruyck vande Ghereformeerde Religie/ zoo veel als ons mo- ghelick geweest is (hoe wel niet sonder het iammerlick verderuen des Vaderlants) [c] vercreghen/ ende dus lan- ghe bewaert hebben/ ende nadien het ongoddelick ende daertoe ooc onmogelic is/ dat een Inlandtsche Krijch/ altijdt ende eeuwich gheduere/ daer beyde partien ghe- heelick verdoruen ende gheruineert zijn: [D] Soo ware het meer dan tijt/ onse gramschap ghecoelt ende ghe- passeert zijnde/ wy eens begonsten te peynsen/ hoe dat alle misverstanden wech ghenomen zijnde/ vrede ende liefde wederom soude moghen vercreghen werden/ son- der de welcke wy ten beyden zyden/ ten eynde moeten vergaen/ onse Kinderen bringhende in een grooter sla- uernie/ dan die zijn/ die onder het tribuyt zitten van- den grooten Turck/ want ten zy dat wy onderlinghe zulck een middel vinden/ moeten wy/ [E] als een lichaem/ int welcke de leden elcanderen vernielen/ ooc vergaen/ een roof werdende vanden wtlantschen/ eñ vremden/ daer van nu meer dan ghenoechsame apparente be- ghinselen/ ende fondamenten ghelept zijn/ so alle ver- standighe Liefhebbers vanden Vaderlande ouerlanc ghemerct hebben/ eñ noch dagelicx meer eñ meer ver- staen eñ mercken.

Nu om t'Vaderlant in eenen goeden staet/ seker ruste eñ welvaert te bringhen/ zijn tot noch toe veel ver- scheyden advysen/ by diverschen goetwillighen aen den dach ghegheuen/ maer wy ghevoelen datter niet ghe- weest is/ dat ons tot noch toe heeft gheholpen/ t'zy/ dat de advysen niet goet gheweest zijn/ oft om dat sommi- ghe die goet waren/ niet eendrachtelick zijn aengheno- men gheweest/ ofte dat den tijdt noch niet daer was van onser hulpe ende verlossinge.

Want alle die zonder partyschap ende affectie spre- ken willen/ die moeten bekennen/ dat den raedt der ge- ner/ die gemeent hebben/ onsen Vaderlande te helpene/ met het afzweeren [F] vanden Coninck van Spaignien/

[c] Wy hebbent door Gods genade eensdeels vercregen/ maer grootelijcx teghen den danck eñ wille des Coninex van Spaengien/ daeromme also wy het met een cloecke ende manneliijcke resolutie vercregen hebbẽ/ so moeten wy het ooc insghelijckẽ met een onbeweeghde standvastichevt soeckẽ te behouden.

[D] Het is meer dan tijt/ so dicmael alsmen ons middelẽ voorwendt/ die vast/ seker/ ende onbeweeght zijn: maer het en is noch geenẽ tijt om ons op een ydele eñ crancke hope in des tyrannischen vyandts handẽ te begeuen.

[E] Een ghesont lichaem en behoort nemmermeer syne eyghene leden te vernielen/ maer so verre als het met dẽ zweerde vyantlijck bespron- ghen wort/ ende en can hem seluen niet gheheel bewaren sonder eenich lidt te verlie- sen/ het en behoort daerom niet cleynmoedich te wordẽ/ eñ uyt wanhope/ het herte ooc bloot te gheuen om een dootlijcken steeck te ontfan- gen/ maer cloeckelijc vechtẽ tot den lesten toe om sy seluẽ int leuen te behouden/ soo lange als het Gode ghelieft.

[F] Het en is geen wijs võ- nis alsmẽ uyt de navolgẽde gheschiedenisse vande voor- gaende raetslaghen wil oor- deelẽ: wãt een ander mochte hier teghen segghen/ ende misschiẽ met meerder waer- heyt/ dat so verre men desen raet niet genomen en hadde/ het landt waere ouerlanghe verloren/ de Religie uytge- roeyt/ eñ de Spaengiaerts absolute meesters ende ghe- biedende heeren ouer ons ende onse nacommelinghen in eeuwichevt ghweest/ want Camerijck verloren zijnde int Jaer 79. ghelijck het ontwyfelijck sonder de Franchoisen soude verloren zijn gheweest/ alle de steden die den vyant nu ten lesten ingecregẽ heeft/ soudẽ van dien tijt aen in zijn gewelt hebben geuallen.

ende

ende het aennemen vanden Franchois/ niet goet/ maer seer schadelijck gheweest is. Ende die den seluen raedt noch dryuen / niet jeghenstaende d'experientie die zy ghesien hebben/ die tooghen dat zy zeer onverstandich/ ja/ hertneckich/ ofte rechte vyanden vanden vrede/ ende welvaert vanden Vaderlande zijn. Want het aennemē vanden Franchois / soo andere wel ghediscoureert hebben/ en dient nerghens toe/ dan/ ofte om hem middel te gheuen/ tot bequamer tijt/ te volbringhen het selue / daer in hy hem voormaels te seere ghehaest / ende grootelijcx ghefaelt heeft / ofte om eenen eeuwighen Krijgh te continueren/ daer van onse kindts kinderen/ nemmermeer eenich eynde te verwachten hebben.

De redene is dese/ al waert schoon/ dat bewesen ware / dat het aennemen vanden Franchois / [G] met die heylighe Schriftuere accoordeerde / t'welcke sommighe vrome mannen houden onmoghelick te wesen / eñ men oock ghelooven wilde / datmen den Franchois met zulcke conditien / articlen ende wetten / wel alsoo zoude connen binden/ datmen voor zynen quaden wille zoude connen versekert zijn / het welcke doch niet dan ydel woorden zijn / also het ouertreden van het [H] Contract van Bourdeaux / wel bewesen heeft : ten besten comende/ wat can het aennemen vanden voors. Franchois / op die wyse die zommighe pretenderen / desen Landen anders toebringhen/ dan een meerder bezwaringhe des Landts ? want meer Krijchs-volck aennemende/ soo moeten de Steden die noch in cleenen ghetale resteren/ met meerder [I] extraordinaire Garnisoenen ende contributien belast werden/ de welcke alreede meer dan ghenoech te doen hebben/ om die oncosten te furnieren / daermet datse jeghenwordelick belast zijn. Daerom en is t'aennemen vanden Franchoys geen eynde des Krijchs / noch beghinsel vande verlossinghe des Vaderlants/ maer het rechte middel om de vyandtschap tusschen ons ende onse [K] Naghebueren meer te onsteken / ende den Krijch metgaders alle de inconvenienten die hy met hem sleept / te continueren zonder hope daer van eenighen wtganc te ziene.

Andere goethertige Lief-hebbers des Vaderlandts hebben wel ghediscoureert / vande formen der regieringhen eñ naer haer verstant bewesen / dat onder die drye geuseerde formē van regieringhe/ als vande Monarchie/ Aristocratie/ eñ Democratie/ [L] de zekerste ware/ eene getemperde ende ghemenghelde regieringhe/

[G] Vele andere vrome mannen houdent seer wel doenlijck te zijn/ daeromme moeste dit uyt der h. schrift besloten worden / ofte ten minsten andere bequaeme middelen voorgheslaghen.

[H] Stelt doch eens tegen het ouertreden van het contract van Bourdeaux alle de spaēsche moetwillichedē/ tyrānijen/ ende furien/ ende datmen dan het vonnisse strijcke sonder passie ofte partydicheyt.

[I] Vele beter ist meer extraordinarise garnisoenē aen te nemē/ dan der Spaēgiaerts voetsolen te worden/ ende van Godes Woort ende Euangelium eewelijck berooft te blyuen.

[K] Ja soomen voor onse naeghebueren houden wilt onse gezworene doot vyandē die ons met goet / lijf ende ziele hebben ghesocht ende noch soecken te verderuen.

[L] Dit zijn al fraeye casteelen in Spaengien / indien sy alhier tot desen propooste conden ghedienen.

ghenomen uyt de Ariſtocratie ende Democratie tſamē vereenicht/ ghelijckmen een ſulck genoech ſien can/ in vele vꝛye Rijckſteden in Duytſlant/ eñ inde pꝛincipaelſte ſteden van Zwitſerlandt/ als Zurich/ Bernen/ Bazel/ Schaf-huyſen/ ende andere/ die van eeniger qualiteyt ſijn. Want byden anderen cleynen cantonnen (als Zwitz/ Vꝛi/ Glaris/ Onderwalden/ ende dierghelijcken/ twelcke maer Doꝛpen zijn) gaet het ſomtijts confuſelijck ghenoech te wercke.

Maer oft ſchoō warachtich ware/ dat een ſulcke foꝛme de beſte ende zekerſte ware/ om alle tyꝛannie te ſchouwen/ ſoo moetmen nochtans in deſe materie niet alleenlijck imagineren wat goet ware/ maer oock wat pꝛacticquierlijck ende doenlyck is: want ghelijck een goet medicijn niet altijt ſynen patienten de beſte medecynen can ingeuen/ maer moet dickwils ghebꝛuycken die de crancke innemen ende verdꝛagen can/ alſo moeten ſy oock die een benaut Landt ofte republijcke helpen willen/ niet alleen goede/ maer oock moghelijcke ende doenlijcke remedien eñ middelen voorhouden.

Daer zijn veel cauſen die het volbꝛinghen vanden vooꝛſeyden goeden raet onmoghelijck maken/ ende onder andere/ die oneenicheyt ende diuiſien vande ingheſetenen deſer landen/ die onnoodich zijn te ſpecifieren/ ghemerct dat die maer al te notoir ende openbaer zijn/ maer de vooꝛnaemſte verhinderinghe is/ datmen ghenoech ziet ende merckt/ dat zommighe meer haer particulier ſoeckē/ dan de ghemeene weluaert des Landts/ ende ſchynen veel meer te begheeren veranderinghe/ vernieuwinghe ofte een verlangheringhe/ dan generale extirpatie vande tyꝛannie/ met reſtitutie van warachtelijcke Boꝛgherlijcke Vꝛyheyt/ om dat ſy inde veranderinghe ende verlangheringhe/ daer wt een ghetroubleerde ſtaet vande regieringhe volcht/ het beſte pꝛoffijt vinden.

Ende om de waerheyt te ſegghen/ een ſulcke foꝛme van Republicque/ als vooꝛſeyt is/ ware wel te wenſchen/ ſoo ſouden ooc deſe Landen tſamen vereenicht zijnde/ ſoo ſy van oudts plachten te weſen/ metgaders de hulpe van anderen/ die met de goede querele van deſen Landen/ gꝛoote ghemeynſchap hebben/ wel middelen hebben/ om de zelue te mainteneren ende t'onderhouden/ als iſt dat deſe Landen/ vꝛuchtbaerer eñ beter zijn/ dan Zwitſerlant: ende die ſteenclippen/ Alpen/ hooghe

hooghe berghen / eñ nauwe weghen oft passagien niet en hebben / die in Zwitserlant zijn: ghemerct datse op d'een zyde hebben die groote hooghe Zee / veel schoone Riuierẽ ende vaste Steden / metgaders een ontelbaere menichte van vrome Inwoonders / de welcke voortyden veraccordeert eñ vereenicht zijnde / ieghens allen wtlandisschen Vyanden in stede van hooghen Alpen / Berghen / ende nauwe passagien ghenoech gheweest zijn / soo die oude Historien / ia ooc die tyden die wy gheleeft hebben t'zelue ghenoech te kennen gheuen. Doch so moeten wy bedencken / dat wy met een zulcke stercke partie te doen hebbende / d'eene vooren d'ander naer / by den vyandt soo diepe ghecomen int landt / moghen onderdruckt worden / somen te Maestricht / Doornicke / ende ander steden heeft zien ghebeuren. Ende ten bestẽ comende / moeten wy ons bereyden / om noch veel iaren den krijch te continueren / eer wy tot het gherust ende stille ghebruyck van zulcke Politie sullen connen commen / ghelijck oock die in Zwitserlandt seer vele ende langhe iaren M den krijgh ghevoert hebben / zo haer Cronijcken betuyghen / eer sy tot de ruste ende stilheyt ghecommen sijn / die sy alsnu zijn ghebruyckende.

M Sy hebben doch den crijgh gheduerich ende seer langen tijt gevoert / sonder dat sy haer oyt door ydele hope in genade hebbẽ willẽ gheuen / ofte tot eenighe bedriegelijcke vrede verstaen / hoe wel dat het hun so dierẽ prijs niet en goude als het ons wel wet: oock is hare mannelijcke standthafticheyt met een heerlijcke vrijheyt van God beloont geworđẽ.

Maer bouen de voorseyde zwaricheyt ende onmoghelijcheyt / van in dese tyden sulcken forme van regieringe eerstelijck in te voeren / ende daernae te practicquieren / isser noch een ander consideratie / die by allen verstandighen altijdt groot ende ghewichtich gheweest is / te weten / dat alle veranderinghen vandẽ staet oft forme der regeringhe / in een Republijcke ofte landt zeer periculeus zijn / het welcke niet van nooden en is met exemplen te bewysen / ghemerckt dat een yeghelijck redelijck mensche t'selfde by hem genoechsaem verstaet. Ende hierom heeft Lycurgus als hy die van Lacedemonien diuersche goede wetten ghegheuen / eñ de selue op haren eedt scherpelijck verbonden hadde / de selue syne Wetten vastelijck te onderhouden / tot dat hy wederom keeren soude / heymelijck in Cretam ghereyst / daer hy oock vrywillich als een vreemdelinck ghestoruen is / ende steruende bevolen / dat zijn lichaem nae de maniere des landts tot asschen verbrandt / ende die asschen inde zee zouden gheworpen worden / op dat hy alzoo nemmermeer noch leuende noch doot / tot die van Lacedemonien commen soude. Het selue bynae heeft de wyse man Solon / die de stadt van Athenen hare Wetten ghegheuen heeft / oock ghedaen / wel wetende / wat perijckelen datter inde veranderinghe van

de regieringhe gheleghen waren / so ons Vaderlandt/ gheduerende dese iammerlijcke alteratie/het selue maer al te vele gheproeft ende ghevoelt heeft/ ende noch daeghelijcx ghevoelt.

Hierop soude yemant moghen vraghen / wat raet ofte middel isser dan / om eens uyt desen iammerlijckē staet/ behoudende het gebruyc van onse ware Religie/ eñ vande Priuilegiē der Landē/tot een goede ende wel versekerde ruste ende paeys te commen? Want ghemerckt dattet niet oorboorlijck en schijnt/om een eynde vanden krijch te hebben/ met den Franchoys te accorderen/ wt causen voorseyt/ende dattet seer zwaer/ ia bynaest onmoghelijck daer beneffens oock seer periculeus is/ N de forme vande regieringhe te veranderen/ O wat wech sullen wy dan ingaen/om tot een goede ruste te commen?

N Om dat het seer periculeus is de forme van regeringe te veranderen / insonderheyt alsmen van vrije heeren lijfeyghene knechten eñ slauen der vremde natien moet werden/ ende in stede vanden waren Godsdienst ende de salichmakende leere grouwelijcke afgoderijen/ duyuels-dienstē/ eñ valsche papen cremeryen annemen/ Daeromme ist dat wy ons geensins en behooren onder de Spaengiaers (daer ons Godt eenmael van verlost heeft) wederōme te begeuē.

O Dit is het gene wy begeeren te hooren.

P Maer hier is grootelijcx te beduchten dat dese medecijnmeester vande siecte des patients niet vele verstants en heeft. Ende daeromme vermeynt hy de cranckheyt met quacsaluerye ghelangt uyt de busse van ydele hope te moghen ghenesen.

Voorwaer ick moet alhier bekennen/dat dit een seer zware vraghe is / ende ghelijck alst den P Medicynen veel lichter is te jugieren vander ziecte des patients/ ende vanden periclen daer in hy te vervallen staet/dan bequame remedien eñ medicynen te vinden ende te ordonneren/om den crancken te helpen/ alsoo is oock eenen yeghelicken veel lichter/ den soberen benauden staet des Vaderlandts te beschrijuen ende te beclagen/ dan goeden raedt te gheuen/ om t'selue wederom op eenen goeden voet te bringhen: niet te min ick sal (onder correctie) mijn goetdincken verclaren/ bereet zijnde beteren raet te volgen/ so verre als Godt yemant verwect om onsen Vaderlande eenen beteren te gheuen.

Sommige die voor desen tijt vande beste forme van gouuernement ofte regieringhe/so bouen cortelijc verhaelt staet/ ghediscoureert/ ende een ghetemperde ofte ghematichde regieringhe/ uyt den vromen Edeldom (want de onvrome en zijn niet weert dat sy Edellieden genaemt werden) ende uyt de deghelicste ende verstandichste Borgheren tsamen vereenicht zijnde/ voor de beste gehouden / ende tot dien fyne den ghelucsalighen staet/ van veel vrye Rijcksteden in Duytslandt tot een patroon/ende exemple ons voor oogen gestelt hebben/ de selue hebben(also my dūnct)ons als met den vinger/ den rechten voet ende middel ghethoont/ om ons daer nae regulerende/ van alle de bezwaringhen daer in wy steken/ende noch meer te vallen apparent sijn(so de almogende Heere niet extraordinairlicken werct)verlost

ende

ende ontslaghen te werden / ende tot de oude weluaert ende ruste / daer in dese Landen gheweest eñ gheleeft hebben / wederomme te commen.

Want de voorseyde vrye Rijck-steden / de welcke mẽ ons als een patroon voor ooghen stelt / hebben ende gebruycken een sulcke maniere van regieringhe als voorseyt is / maer het is onder een alghemeene hooft / te weten / den Roomschen Keyser / den welcken sy alle eere ende gehoorsaemheyt (mits behoudende een yeghelicke Stadt haer oude Privilegien ende gherechticheden) schuldich zijn / eñ ooc met der daet bewysen. Nu om tot een sulcke regieringe eñ tot de proffitelicheyt vande selue te comen / en behoumen wy geen nieuwe formen te inventeren noch te soecken / maer laet ons die Q oude forme van regieringhe / die onse Voorvaders (het welcke sonder twyffelen wyse / ervarene politisschen Mannen gheweest zijn) inghestelt / veel Jaeren louelick onderhouden / eñ ons achterghelaten hebben / wederom vyder handt nemen / ende ghebruycken / de ooren stoppende / allen den ghenen / die wt onverstant / ofte ghehuert sijnde / om gauen / ghiften ende pensioenen / ofte om haer eyghen proffijt / ons tot dese R nieuwicheden eñ veranderingen van Heeren eñ regieringhen / duslanghe gheraden hebben / ende noch raeden willen.

Q Dese oude forme van regieringe van onse ouders hercomen / soecken wy met desen krijgh weder op te richten eñ mannelijck voor te staen.

R Die ons raet ons inden Spaengiaerden handen te begeuen / die raet ons voorwaer tot groote niewicheit: want sy nimmermeer alhier en sullen regerẽ / sonder alle onse oude hercomẽ eñ oude ghebruycken ende rechten heel te niete te doen. Daer omme houdẽ wy voor seker dat de gene die ons hier toe radẽ met spaẽsche pensioenẽ eñ mercedẽ omgecocht zijn.

Was die regieringhe ten tyden van onsen Voorvaders louelick gheobserueert / niet euen also ghematicht alsmen de selue soude connen begheeren / als de Prince van zynen Onderdanen yet begheerende / hy den seluen niet en heeft moghen op dringhen / eer een yeghelicke Provincie / ia ooc elcke stadt insonderheyt hare onderscheydẽ leden eñ collegien hebbende / eerst heeft mogen consulteren / delibereren / eñ daer na vrywillich resolueren / ouer het ghene dat zy noodich ende billich gheacht hebben / tot zijnder subventie ende wtvoeringhe van syne voorvallende noodighe affairen ? Jc en dijncke niet datter in Europa / gheruster / stiller / ende vryer Landen oyt waren ofte noch zijn / dan dese Landen gheweest hebben / geduerende de voorschreuen regieringhe / hadden zy alleenelic de warachtighe kennisse Gods / eñ de oeffeninghe vande suyuer Religie ghehadt / daer met Godt nu dese Landen begaeft heeft / t'welc onse Voorvaders ontbroken heeft.

Maer yemant sal hier zegghen / wy ghelooven seer wel dat de voorseyde regieringhe goet was / ende goet

blijft/ende dat dese Landen gheduerende de selue/ ghe-
prospereert hebben/ maer waerom hebben onse Ouer-
hoofden/ Keyser ende Coningh/alsulcke forme van re-
gieringe laten violeren/ eñ onderdruckē/haren Stadt-
houderen toelatende allerley tyrannie ende ghewelt?
Waerom hebben sy die billicke doleantien eñ wel ghe-
fondeerde clachtē van haren ondersatē niet angehoort/
welcke hem door den [s] Marquis van Berghen/ Mon-
tigny/ ende den Heere van Egmont soo ootmoedelijck
voorgehouden zijn geweest? [t] Waerom hebben sy den
Hertoch van Alua/ ende syne successeuren met ghelt/
Krijgsvolc/ eñ sulcken merckelijcken oncostē/ dustange
te water eñ te lande also gesterct/ om tegen alle redenē
ende recht/ de Privilegien/ die ons Keyser ende Coninc
so statelijck by eede geconfirmeert hadden/ schandelick
te onderdrucken/ ghemerckt dat d' Inghesetenen deser
Landen/ hare Majesteyten met lijf ende goet/ [v] so ge-
trouwelijck buyten eñ binnen dese Landen/ teghen alle
haere vyanden soo veel Jaeren voorghestaen hadden?

Sulcke feyten ende daden en connen voorwaer niet
verantwoort werden / veel min de Barbarische tyran-
nie die den Hertogh van [vv] Alua daer naer ghebruyckt
heeft (voor de welcke wy ende onse kinderen ons wel
eewichlijck ontsetten mogen) gemerct dat veel Conin-
ghen ende Potentaten/ ooc tot onsen tyden/ van haren

s Niet alleen van dese
maer van den meesten deel
vanden Edeldom / eñ schier
van alle de leden/ende staten
des lāts vā herwaertsouer.

t Laet den Hertoch van
Alba vry slapen/ ende seght
ons waerom de Coninc van
Spaengnien noch te desen
daghe het selue is doende?
Waerom hy niet alleen inde
steden die hy ouerweldicht
heeft/ maer in de ghene die
haer seluen hebben ghewil-
lichlijc ouergegeuē/ Spaē-
sche ende Italiaensche gar-
nisoenen ende Gouuerneurs
instelt: Waeromme hy de
Religie met den viere ende
zweerde noch euē wreedelic
veruolcht ende vernielt?
Waeromme hy inde landen
die noyt tegen hem zijn op-
ghestaen geweest/ de Inqui-
sitie eñ nieuwe Bisschoppen
invoert / ende alle de oude
hercomen ende landtrechten
vertreedt ende te niete doet? Ja waeromme hy het selue in alle andere landen ende Coninckrijcken die
hem onderdanich zijn/ ia in Spaengien selue is doende/ ende soeckende het geheele Christenrijck/ia alle
de werelt den Paeus van Roomen ende de spaensche Inquisitie te onderwerpen / ende door dat middel
een yegheliick van syne rechten / priuilegien/ ende vryheyden te berooven. Ende daer naer hebbende
dit duydelijck verclaert/ so brengt ons dan een redē voort/waerom hy ons (die wy so leelijck zijn in syne
ooghen) meer sparen ende verschoonen sal dan alle de andere die hem noyt en hebben misdaen? ende dan
sullen wy breeder vernemen ofter eenighe hope van goede sekere vrede zijn mach.

v Maer hoe hy desen ghetrouwen dienst heeft opghenomen/ kunnen getuyghen de stacken te Brussel
opghericht / daer de hoofden vanden Grauen van Egmont ende Horne/ ende andere heeren die hem soo
heerlijcke victorien hadden helpen vechten/ ende de croone hem opt hooft ghehouden/ aenghehecht zijn
gheweest. het selue mach ooc getuyghen de nouennale ofte de negeniarische bede / welcke is het middel
ende oirsaecke gheweest dat hy ouer de Franchoysen ghetriumpheert heeft / ende dese Landen in syne
ghehoorsaemheyt behouden: is nochtans van sins gheweest / ende heeft met synen Spaengiaerden
beraetslaecht/ datmen de ghene die de selue hadden voirgedraghen/behoorde met de doot te straffen/om
dat sy de administratie der penninghen daer af comende/inder Staten handen hadden ghestelt/ende also
des Coninx authoriteyt (soo sy het duydeden) grootelicx vercort.

vv Wie den Hertoghe van Alua hier ouer beschuldicht sonder den Coninck die het den Hertoghe
beuolen heeft aen te sien / is euen so wijs als den hont die in den steen bijt/ sonder aen te sien wie hem
ghewoorpen heeft. want den Hertoge van Alba ende Vargas hebben dickmael selue ghetuyght/ dat sy
noch het minste deel van het rigueur niet en ghebruyckten dat hun in Spaengien bevolen was/ twelck
ooc daer uyt blijcken can/datmen na haeren vertreck dese Landen noch vele tyranniger ende rigoreuse-
lijcker onthaelt heeft als opt te voren/so men by de rebellie vanden Spaengiaerden/ ende wes daer nae
ghevolcht is/lichtelijck zien can. Daeromme zijn dit al blauwe bloemen om der slechte menschen oogen
te verduysteren/ want dese handelinghen en zijn noyt uyt des Hertoghen van Alua boesem/maer uyt
des Coninx langhe rype ende vast ghesloten resolutie ende voornemen herghesproten/ ofte anders hy
soude wel onsinnich zijn/dat hy om des Hertoghe van Alua wille/ niet alleen syne Erf-landen ende
onderdanen soude hebben willen vernielen ende verliesen/maer ooc synen eygen sone om hals brenghen.

Landen

Landen ende onderdanen niet onbillich zijn berooft eñ veriaecht gheweest/om veel cleender occasien ende mishandelinghen/ dan in dese Landen gheschiet zijn/ daer soo veel duysenden/bereydt zijnde om den Keysere ofte den Coningh te gheuen/dat des Keysers ende des Coninckx was/ wreedelijck vermoort zijn geweest/ om dat sy alleenlijck Godt begeerden te gheuen dat Godt toebehoort/ daerom hebben oock die Heydensche historie schryuers selue/ met vliet opgheteeckent eñ beschreuen die wonderbare ende schrickelijcke manieren van steruen ende des uytganckx aller Tyrannen/ om alle Potentaten daer deur te vermanen/ tot een rechtveerdige billicke ende goedertierene regieringhe/ welcke den throon der Coningen houdt staende/ ende vaste maect.

Tot desen eynde betuyght niet alleene de Schriftuere hoe dat Pharao ende Antiochus omgecomen sijn/ hoe Nabuchadnesar zeuen Iaeren als een onuerstandighe beeste van alle menschen versteken sijnde/ int wilde gheleeft heeft/ ende hoe dat Godt oock Iehu tot eenen Coninck door den Prophete Eliseum heeft laten zaluen/ op dat hy Iesabel de bloetdorstighe Coninginne/ met allen den kinderen vanden tyran Achab soude ombringhen/ ende uytroyen. Maer Suetonius ende andere ghetuyghen oock dat Caligula de Keyser, welcke uyt onuersadelijcke bloetdorsticheyt placht te wenschen dat alle inwoenders van Roome maer eenen hals hadden ghehadt/ eñ dat hy dien met eenen slach hadde moghen af hauwen/ eerst van Cassio int pallaeys te Roome doot ghesteken/ ende daernaer van het volck duysent steken naer sijn doot ontfanghen heeft. Het soude te lanck vallen derghelijcke exemplen/ Claudij/ Neronis/ Domitiani/ Commodi/ Caracollæ/ Phocæ/ Childerici des Coninckx in Vranckerijck te vertellen/ die alle/ ende noch vele andere/ met een grouwelijcke doot/ van weghen der tyrannie die sy ghebruyckt hadden/ gheplaecht ende ghestraft zijn gheweest. Hierom hebben oock de heydenen den ghenen die de tyrannen ombrachten groote eere bewesen/ eñ beelden naer haren doot/ tot een eeuwighe memorie van haer feyten/ opgherícht/ ende die Tyrannicidas met lof-redenen gecelebreert.

Doch het is te presumeren ende te x vermoeden dat zulcke dinghen dicwils/ ende vele teghen den wille eñ zonder het weten vanden Keyser ende Coningh gheschiet sijn/ die int verghieten van onnoosel bloet noynt

x Dit vermoeden ende presumptie soude misschien ontfangbaer zijn/indien het metter daet ende waerheyt niet en werde belogen/maer het is claerder dan den middach dat de Coninck Philips onder des Paeus ghebiedt staende eñ een eewich verbondt met hem gemaect hebbende/ iae van hem tot een hooft van de heylighe ligue ghestelt zijnde/ soude meynen in eeuwicheyt verdoemt te wesen/so hy eenichsins verschoonde oft ghenadichlijck handelde de ghene die de Paus eñ de Spaēsche Inquisitie voor vele ergher houdē dan eenige Turcken/ Ioden ofte Heydenen/daeromme en doet hy gheensins teghen synen wille/ als hy ons ende alle de kinderen Gods soeckt uyt te roeyen/ maer vermeint daer door al hier een eewigen roem ende naem/ eñ hier naemaels het eewich leuen te verdienen.

gheschenen hebben eenich welbehaghen te hebben / maer den Paus van Roome ende synen raet / hebben ouer al die Coningen ende groote Heeren dicwils ghedwonghen (metgaders dat sy hare ghepretendeerde gheestelijcke macht ende ander inconuenienten ghevreest hebben) te doen dat sy niet gheerne ghedaen hebben.

Nu al ist dat hierin grootelijcx mishandelt / ende den Inghesetenen van desen landen / naer dien alle haer suppliceren ende ootmoedelijck bidden / gheen stede noch plaetse ghevonden heeft / ghenoechsaeme cause ghegheuen is / om hem teghen alsulck een moetwillich ghewelt te defenderen / soo staet noch te bedencken / of het daerom goet ende raetsaem gheweest is / den natuerlijcken erf-heere deser landen af te zweeren / ende eenen anderen aen te nemen. Wy willen dit [x] stuck laten ventileren ende argueren byden genen die in sulcken zware ende diep grondighe affairen gheverseert sijn. Alleenlijck is metter waerheyt wel te bewysen / dat verre de meeste ende beste deel des volcx / het selue afzweeren [z] noynt ghedaen heeft / ende onder den ghenen diet ghedaen hebben / sijnder sommighe diet wt onverstandt ofte onbedachtsaemheyt / ende andere diet wt vreese ghedaen hebben / daeromme oock alle verstandighe politisschen Mannen / dat aerm ghemeene volck hier in behoorden te supporteren ende te ontschuldighen / de schult den seluen toe rekenende die alsulcx listelick te weghe ghebracht hebben. Soo veel ist nochtans dat hier in ooc van weghen der Inghesetenen des Vaderlants onbedachtsaem gehandelt ende te cort gheschiet is. [a] Rechabeam oft Roboam Solomons sone / als het volc van zyne lasten ende bezwaringhen verlichtinghe begheerde / dede zeer qualijck / dat hy die redelijcke petitie des volcx niet en hoorde / maer sprack: Mijn vader heeft v met roeden gheslaghen / ick sal v met scorpioenen ofte scherpe gheesselen slaen / maer dat volck dede oock qualijck / daerom gheheelijck afwijckende van zynen Coninck / eñ noch veel arger in sulcken afval totten eynde toe persevererende / daer deure sy / willende den Coninc Roboam eñ zynen zade te groot spijt doen / eyndelinghe hemlieden ende haerlieder naercommers / vande ware Religie berooft ende int gheheele verderf ghebrocht hebben.

Naer dien datter dan mishandelinghe ende faute is ten beyden zyden / waer dit nu niet beter / dat wy onderdanen

x Dit stuck is voorwaer genoech geventileert geweest ende onwederleggelijck bewesen uyt de priuilegien eñ oude hercomen des Landts uyt de exempelẽ onser voorvaderẽ ende aller natien die mannẽ herten gehadt hebbẽ ende uyt alle natuerlijcke rechten.

z Het is openbaer dat dese afzweringe is so solemnelic ende met alle de leden der steden in vele vergaderingẽ der ghemeynten gheschiet / dat noyt hier te lande eenige zake ter werelt met meerder voldoeninge eñ solemniteyt ghebeurt is dan dese. Daeromme al zijnder hier ende daer eenighe / die ofte door vreese eñ slapherticheyt / oft door ghiericheyt ende eygen baete ghedreuen zijnde / het selue niet toe en staen / daten can de generale verwillinge eñ eendracht der geunieerde landẽ geensins nadeelich zijn

a Die mishandelinge van Roboam en hadde niet dat by dese Spaensche tyrannie ende bloedige vernielinghe der kinderen Gods mochte vergheleken worden / ende nochtans Godt de Heere ghetuycht claerlijck / dat hy selue is de gene die Roboam heeft afghesetet / eñ synẽ stoel eenen anderen ghegheuen / straffende het volc vele meer om dat sy uyt onbehoirlicke haet van hare broederẽ van Iuda eñ vanden tempel des Heeren ende waeren Gods dienst te Ierusalem waren afghescheyden / dan om dat sy vanden Coninc Roboam waren afghevallen.

derdanen zijnde/ eerst ons verootmoedichden / eñ nae zoo langhen krijch ende so veel iammers/ [b] ootmoedelijck baden / om een eeuwich verghef ende vergheten/ van alle datter dus langhe misshandelt is/ met begeerte datmen ons/ onder de schuldighe ghehoorsaemheyt onses natuerlijcken Coninck/ by onsen priuilegien/ vryheden/ ende het exercitie vande reyne ghereformeerde religie/ met ghenoechsame versekeringhe paeyselijck lieten sitten ende leuen/ gheuende den Coninck / zulcs als den Coninck toebehoort/ dan dat wy in dese vyantschap met onse naeghebueren/ daerdoor dat wy ende zy verdoruen sijn/ ende oock in dese verureemdinghe van onsen natuerlijcken Heere blyuen steken/ daer wt dat wy ende onse kinderen / al waert dat het oock van nu voort aen ten besten ghinghe / noch eenen lanck gheduerighen krijch hebben te verwachten?

[b] Hoe menichmael hebben wy te vergeefs ghebeden? hoe vele ghesandten hebben wy ghesonden? hoe dicmael hebben wy ghehandelt ende doen intercederen? maer wy hebben altijt voor een doofs mans deure gheclopt. Onse ghebet is ons voor rebellie gherekent gheweest : onse gesandten zijn vermoort/ eñ ommeghebracht geworden/ onse handelingẽ zijn ons tot stricken ende lagen gekeert/ ende hebben onse vnie ende verbondt ghescheurt/ ende onse Intercesseurs zijn met spottelijcke redenen afghewesen gheweest.

Dit sal veel lieden vremt/ongoddelijck/ende seer periculeus dincken/die sullen segghen/ [c] men soect ons te verraden ende te bedriegen/ hoe ist moghelijck dat wy met den Coninck van Spaignen / die hem soo hooghlijck houdt geoffenseert ende verthorent te zyne/ tot eenigen tyde connen versoent worden? [d] wat middelen zijnder om ons ghenoechsaem te versekeren/ vande Religie ende ons Priuilegien? Ende al waert datmen ons alle sekerheyt vander werelt gaue / hoe connen wy gerust zijn / die Pausche religie hier wederom inghevoert zijnde/ etc.

[c] Godt gaue dat het anders ware.

[d] Dit is den grondt der materie/daerom souden wy dit geerne hooren.

Maer soo ick int beginsel ghebeden hebbe / datmen eerst mijn redenen alle hoore/ eermen oordeelt / alsoo bidde ick noch / mitgaders oock soo mijn geuoelen onrecht is / datment verwerpe / ick en begheere daer aen niemant te verbinden/ maer soo yemant eenen beteren ende bequameren doenlijckeren middel oft wech voorslaen can/ dan dese is/ dien wil ick van herten in dancke ontfanghen ende helpen volbringhen/ maer dit is eenmael waer ende openbaer / dat wy niet altijt ende eeuwichlijck in desen staet blyuen moghen noch connen/ daerom zijn zy te prysen / die nae haer beste verstandt/ altijt onder correctie / eenige middelen bedencken / om tot dit iammer te commen/ soo verre sy beter aduijs besept zijn te hooren ende na te commen.

Daerom moeten hier vier poincten bedacht ende bewesen zijn. Ten eersten / oft die voorseyde vereeninghe mit onsen natuerlijcken Heere/ (behoudende het ghe-

bruyck vande ghereformeerde Religie / ende onse Privilegien) eenichsins moghelijck zy. Ten tweeden/ door wat middelen de zelue soude moghen gesocht ende vercreghen zijn. Ten derden / wat versekerheyt datmen ons tot onser gherusticheyt daer van soude moghen en connen gheuen. [c] Ende ten laetsten/ by al dien dat wy de vereeninghe ende versekeringhe voorseyt/ behoorlijck soeckende niet en vercrijghen/ wat ons als dan te doen staet.

Soo veel eerstelijck de hope aengaet van sulcke reconciliatie ende vereeninghe / met onsen natuerlijcken Coninck te vercrijgen / [f] het schijnt dat dese hope nu ter tijt seer apparent ende groot is/ ende dat om volghende oorsaecken. Ten eersten/ het en is niet nieuwe dat Coninghen ende potentaten / van haren ondersaten gheoffenseert zijnde / met den seluen wt grondt des herten ghereconcilieert werden. Ick en wil hier niet spreken van Dauid / de welcke zelue die oproerighen / die met synen sone Absalon teghen synen staet ende Conincrijcke/ ia tegen zijn lijf ende leuen gheconspireert hadden/ eerst heeft laten tot versoeninghe aensoecken/ de selue noemende zijn vleesch ende beenen/ iae zyne broeders/ soomen 2. Samuel int 19. lesen mach. Maer hoe veel exemplen sietmen in Alexandro Magno / ende Philippo zynen Vader/ in Pompeio Magno/ in Julio Cesare/ in Augusto/ in Agesilao/ iae oock in Ferdinando Coninck van Leon/ ende in Alphonso Coninc van Castillien/ ende eenen anderen des seluen naems / Coninck van Arragon/ de welcke haren Vyanden daer van sy mit onrecht beschaedighet/ ende met onwaerheyt onteert ende ghelastert waren/ allerley goetdadicheyt ende ghenade bewesen hebben/ daer zy de selue met rechte hadden moghen straffen ende dooden? Ick late varen d'exemplen van onse Voorouders die dicwils in misverstanden / alteratien ende oorloghen ieghens heurlieder Grauen/ Hertogen ende Princen zijn gheuallen / dies de goede wtcomste altijts ghevonden is/ by middel van vereeninghe ende paeysen. Hebben wy het selue niet veel meer te verwachten van onsen Coninc/ gemerct dat die rigoreuse wreetheyt/ ia tyrannie van sommighe zyne [g] Stadthauders/

[c] Kunt ghy dese vier poincten wel af handelen/ ghy sult voorwaer eenen schoonen voghel ghescheten hebben.

[f] Dit is een goet beghin/ te weten eenen schijn om ons de ooghen te verduysteren: maer wat ist dat daer schijnt? Een hope. Voorwaer wy zijn wel vast ghegrondeert/ om haest omme te vallen. Want de wyse Philosophen pleghen hier voortijdts te segghen / dat hope anders niet en is / dan eens waeckenden menschens droom/ oock gheen ander dinck en brenght de voghelen ende de visschen int net dan hope/ maer laet zien waerop dese hope staet. Ten is niet nieuwe/ segt hy/ dat de Coninghen haer reconcilieren met de gene die haer vertoornicht hebben/ maer lieue raetsman noch vele min is het niewe dat de Coninghen haer leet wreken ouer de ghene die hun leedt ghedaen hebben/ daeromme seght die wyse Coninck Salomon / Den toorne des Conincx is een voorbode des doots. Ghy brengt ons de exempelen van Dauid/ ende van seuen ofte acht andere Coninghen die genadich zijn geweest naer dat sy vertoornicht waren/ maer ghy verzwijgt menige duysent exempelen der genen die seer ongenadelijck haer leedt ghewroken hebben. Ja men beuint noch dat de selue die ghy hier by brengt hoe wel sy niet half soo vele leets ontfangen en hadden als de Coninc van Spaengien vermeint van ons ontfangen te hebben / nochtans geene ghenaede / maer bloedighe proscriptien ende vernielingen/ teghen de ghene die hun misdaen hadden/ hebben gheploghen: wat sullen wy dan van de Spaengiaerts verwachten/ welcker hoochmoedicheyt/ opgheblasentheyt/ wreetheyt/ bloetdorstighe wraecgiericheyt/ ende onversadelicken haet tegen dese Landen/ so wel/ ende van so langen tijt/ ende met so vele experientien/ bekent is.

[g] Ter contrarien / den Coninck van Spaengien heeft hem altijt ten alderhoochsten beclaecht/ dat syne Stadthouders niet ghenoech rigueurs ende strangicheyts in dese Landen ghebruyckt en hadden/ segghende dat haere sachtmoedicheyt ons oirsaecke ghegheuen heeft van het Roomsche gheloove ende van syne ghehoorsaemheyt af te vallen.

de cause

de cause ghewerst is/ zo bouen int corte verclaert staet/ van allen onoordeninghen/ misverstanden ende alteratien die hier gheschiet zijn?

Ten anderen moeten wy verhopē dat sijn Maiesteyt nu tot [h] tamelicken Jaeren ghecomen zijnde/ begheeren sal zyne kinderen/ een gheruste/ stille ende verseker-de partagie ende successie van so veel schoone Landen/ (onder de welcke dese niet de minste sijn) achter te laten/ eñ dat daer omme/ alsulcke bloetdurstighe oorblasers/ gelijc de Duc d'Alua/ Vergas/ eñ diergelijcke nu [i] t'samen ghestoruen zijn/ niet altijt ghehoor ende credit hebben sullen/ gemerct dat zy in dese twaelf Jaeren noch niet wtghericht hebben het ghene dat zy beloefden/ in een Jaer ten lanctsten wt te rechten/ alsoo wy oock sekerlick hopen/ dat zy het selue met tyrannie noch niet wtrichten sullen. [k] Want die Godt leeft noch/ ende blijft altijt euen sterck ende machtich/ diese nu tot verscheyden reysen/ sonder toedoen van eenich mensche/ ia teghen alle menschelicke hopeninge/ euen op die tijt te schande ghemaect [l] ende al haer voornemen te niet ghedaen heeft/ als zy ghemeent hebben meesters te wesen van de gantsche Landen.

Soude ons oock bouen dien die vrye [m] nauigatie eñ vrye hantieringe/ welcke niet alleene dien van Hollant eñ Zeelandt/ maer ooc velen anderen die in anderen ghealtereerden Provincien wonachtich zijn/ in Spaignen toeghelaten wert/ niet hope ende moet gheuen vande voorseyde versoeninghe te vercrygen/ so wy de selue naer het behooren eendrachtelijck eñ ootmoedelijck zijn zoeckende?

Laetstelijck soo leert d'experientie dat menichmael met [n] der tijt gheconsenteert ende vercreghen wert/ dat

h Dese tweede redē is enē vast gegrondeert/ ende is de selue daer mede Reinken de vos den esel bekoutede dat hy hem in des leewen clauwen begaf: den leeuw was tammelijck oudt/ seyde hy/ hy hadde quade tandē ende en mocht geen esels vleesch meer/ hy woude zijn testament maken eñ syne ionghe leeuwekens alle de beesten tot goede vrienden laeten/ daeromme besloot hy oock daer naer/ dat hy het esels herte niet gheten en hadde/ want hadde dē esel een hert gehadt/ seyde hi/ hy en soude hem met soo slechte reden niet hebben laten becouten: want een die de saecke wat dieper insiet/ sal heel ter contrarien hier uyt besluyten/ te weten/ om dat de Coninc van Spaengien tammelick oudt is/ ende synen kinderē een seker partage laten wil/ so sal hy alle middelen aenwenden om dese Landen in sulcker voeghen te temmen/ ende onder syne subiectie te brengen/ ende haer vleugelē so wel te corten/ dat sy hier naemaels geen middel meer en sullen hebben om de wapenen te moghen in handen nemen/ ofte tegen syne kinderen op te staen/ het sy om de Religie oft andersins.

i Wyse Raetsman/ alle wolven en sijn noch niet gestoruen/ die naer tbloet der schapē Christi dorstich zijn. So langhe als de Pauws van Roome met zynen bloet verwighen Cardinalen/ eñ met die heylighe Inquisitie het gheslachte der Jesuiten ende andere grauwe/ witte/ zwerte ende bonte bloetbroeders niet doot en zijn/ ende dat den Cardinael van Granvelle met synen aenhanck noch in Spaignen regneert/ wy en hebben noch niet seer te roemen dat de bloetdorstighe oorblasers tsamen alle ghestorven zijn/ hoewel dat hier in dese landen selue wy gheen ghebreck daer van eñ hebben/ want de nederlanders zijn selue de eerste eñ de voornemelicste oorsake van alle onse ellenden altijt geweest/ eñ hebben de brugge gemaeckt daer door de Spaengiaerts int landt ghecomen zijn/ Godt gaue dat dese goede raetgheuer niet ooc een van dat gheselschap en ware.

k Om dat Godt noch leeft/ daerom willen wy so langhe op hem hopen als wy adem int lijf hebben/ ende hierentusschen voor onse Religie/ voor onse vryheyt/ onse goet/ bloet/ vrouwen ende kinderen mannelijck stryden/ tot dat Godt ghelieue ons eenen goeden wtganck van desen krijch te gheuen.

l Dies te grooter eñ onlydelijcker is de ōdancbaerheyt der genē/ die nu Gode mistrouwēde/ willen ons met syne gezworen vyandē tsamē coppelē/ euen als of God geen macht en hadde om ons langer te helpē.

m De vrye nauigatie en is seker tonsen opziē in Spaignē niet toegelatē/ maer om dat syse niet en connē ontbeirē/ eñ soudē ouerlange van hōger versmacht sijn geweest/ haddē wy de nauigatie willē ophoudē.

n Jae oock wel menichmael ende vele meer afgheslaghen/ daeromme en sluyten alle dese verbloemde redenen gantschelijck niet met allen.

int eerſte/ tweede ende derde bidden ofte begheeren niet vercreghen worden conde: alle dinghen hebben haren tijt o/ ende die recontiliatie der Steden ende des Edeldoms woenachtich in Henegouwe eñ in Arthois/ welcke/ ſo veel de ghehoorzaemheyt aengaet / diemen ſijnder Majeſteyt ſchuldich is/ ſoo grootelijcx geoffenſeert hadden / als de inwoenders van deſe Prouincten ghedaen hebben/ ſonder daervan breeder te particulariſeren/ betuygt de ſelue niet dat ſy een p gracelijck appointement vercreghen hebben? Waerom ſullen wy dat voorgheuen der ghener niet te veel gheloofs gheuen / die ſulcke verſoeninghe onmoghelijck achten/ op dat ſy gheduerende deſe diffidentie ende vyantſchap/te bequamelijcker moghen haer eyghen q hoocheyt ende profijt voorderen.

Wat eere/glorie/ roem ofte profijt heeft de Coninck hierwt by r hem ſeluen / ofte by andere Potentaten/ dat hy ſoo veel Jaren ghearbeyt heeft/ met verlies van ſo veel duyſent mannen/ ende ſo veel ghelts/ twelck genoech hadde gheweeſt om den grooten Turck wt alle zyne Landen te veriagen / ſonder nochtans yet byſonders wtgherecht te hebben? Soudet hem niet by allen verſtandighen s veel louelijcker / eñ profytelijcker weſen/dat hy zijn eygen affectien ouerwinnende/ met eerlijcke ende redelijcke conditien zijn eyghen onderſaten/ die beſchadicht ende ghetyranniſeert zynde / wat ghealtereert hebben gheweeſt/ende nu begheren met hem wederom vereenighet te weſen / ontfinghe in ghenanaden/ dan dat hy tot wthooſinghe ende wtputtinghe van zynen rijckdom ende Soldaten/ zijn aerme onderſaten ter begheerte van ſommighen vremden blijft benouwende? Dit ſoude voor hem een eerlijcke victorie weſen/ſonder bloet verghieten/ de welcke de Heydenen ſelue/ bouen de bloedighe victorien gheprezen hebben/ alſoo Cicero in Julio Ceſare gheprezen heeft/bouē alle andere de victorie daer met hy (gheen wrake doende/ daer hy die hadde moghen doen) hem ſeluen ouerwōnen heeft. Hierom wert ooc Alphonſus de Coninc van Arragon ſeer ghelooft / dat hy die Steden die hem afvallich ghe worden waren/ wederom ghewonnen hebbende/ daer die Capiteynen ende Krijch-Ouerſten begheerden/ datmen die alle die noch inde ſteden reſteerden/ ombringhen ſoude/ hy ter contrarien beual/ datmen de ſelue vredelijck ende vriendelijck ſoude latē henen trecken: want hy zeyde/daer en is niet dat de hertē der vyanden meer breect ende beweegt tot rechte ver-

ſoeninghe

o Maer God alleene heeft deſen tijt in ſyne handē/ die ons noch niet beuolen en heeft dat wy met dē afgodē dienaers ende ghezworene vyanden zijns woorts ons behoorē te vergeſelſchappē.

p Hoe gracelijck deſe reconciliatie van Henegow eñ Artois zi geweeſt/ hoe voordeclijck den gemeynē vrede ende tot behoudeniſſe vande ware Religie eñ bevrydinge des Lants vander Spaengiaerdē moetwil eñ gewelt/ can een yeghelijc verſtādich man oordeelē/ ſo als uyt den bloedigen inheymiſchē krijg dieder uytgevolcht is/ als uyt de vernielinghe eñ iammerlijcke verſtroyinge vāde ghemeynten Gods/ ende wt de comſte der Spaengiaerdē eñ Italianen die alle uyt die reconciliatie gevolcht zijn.

q Wiltmen weten wie zijn eygen hoocheyt eñ proffijt ſoect te voorderē/ datmē de malcontentiſche heeren afvrage hoe dier ſy hare markiſchappen/ graefſchappen eñ andere tittelen/ penſioenē eñ mercedē uyt Spaengien gecocht hebben/ ſy ſullender beter tydingen van weten.

r Deſe rede is vele te ſlecht want heeft de Coninck niet vele roems eñ eerē tot noch toe behaelt/ hy ſal daer uyt veroorſaeckt weſen om alle zijn Coninckrijcken te wagē ende alle middelē ter werelt daer aen te wenden / dat hy meeſter van t'ſpel worde/ eñ ſyne reputatie by allen natiē weder op richte/ op dat niemant hier uyt oorſaecke en neme om ooc tegen hem op te ſtaen/ eñ te dinckē dat hy naederhandt ſoude moghen reconciliatie vercrijghen.

s Dit is ghereckent ſonder ſynen weert/ want de ſpaenſche rekeninckboeck houdt inne/ dat het gheen eere ofte lof / maer een al te groote cleynicheyt eñ verachtinghe ſoude weſen/ dat eē Coninc van Spaengien/ van Portugal/ vā beooſt/ eñ beweſt Indien/ ſoude ſyne affectien moeten te buyten gaen / om ſyne gealtereerde onderſatē die Vlamingen te gelieuen.

soeninge/dan sachtmoedichept ende goedertierenhept. Wt den welcken alle/ te hopē staet/dat onsen Coninck/ die niet alleene de voorsepde Coninckrijckē van Leon/ Arragon/Castillien/ende meer andere heeft/ maer ooc een Zone is [t] van Carolus den vijfdē Kepser des naēs/ die in desen Landen gheboren ende opgevoedt was/ eñ daerom de selue goedertierenhept teghen zijn Onderdanen ghebrupcken zal / die zijn Heer Vader van louelicker memorien / zijnen afghesepden Vpanden selue menichmael bewesen heeft.

Maer hier soude pemant noch eens moghen repliqueren/soo veel lijf en goet/ oock onse Priuilegien aengaet / mochte wel eenichsins eene versoeninghe te verwachten staen/ maer wat apparentie isser [u] dat wy de Religie souden mogen behouden? Dit poinct aengaende/ [vv] is mijn gevoelen dattet ons eerlijcker ende beter is/alle tot den laetsten Man te steruen / dan eenighen vrede in te gaen / door welcken de openbare vrye oeffeninghe vande religie soude ghekrenct ende wtghesloten werden/ want eenen sulcken paeys / [x] zoude wesen een openbare Krijch ende vpantschap/met den eeuwighen ende almachtighen Godt/eñ een eeuwich verlies onser zielen. Nu wat mach den mensche helpen/of hy schoon niet alleen eens menschen ofte Coninck ionste ende genade / maer oock de gheheele werelt ghewonnen hadde/ ist dat hy zijnder zielen schade lijdt? Daer om moet dit/ dat eerste ende voornaemste punct zijn/dat de vrye openbare oeffeninghe der ghereformeerde Religie/ het ghebrupck der kerckelijcke goederen/ tot onderhoudinghe vanden kercken dienst/ scholen/ Hospitalen eñ der aermen/mitgaders alles dat daer van dependeert/vercreghen werde/oft anders en isser gheen hope van eenich accoort/want wp moeten Godt meer vreesen ende ghehoorsaem zijn/ dan den menschen.

Ende om sulcke exercitie vande Religie / midts dat daer aencleeft/ te verweruen/ [y] schijnt / bouen die redenen hier bouen/nopende het poinct vande reconciliatie ghetoucheert/ datter groote eñ apparente [z] coniecturen zijn/welcke ons hope gheuen / dat het voorz. exercitie vande Religie sal connen vercregen werden/ [A] want het staet te verhopen/dat de Coninck (dese vereeninghe alsoo het behoort versocht zijnde) na soo langhe experientie / eenmael [B] den raet van Gamaliel een politisschen werelt wysen man/ ghelooué zal/ de welcke alle tyrannie ontradende / verthoont hebbende met sommighen

[t] Dē Kepser Carolus heeft hem dit van te voren wel gelegt/dat den hoomoet der Spaengiaerts ende haeren haet tegē dese Nederlanden souden hem veruoeren/ende eenen anderen wech in doen gaen dan syne Kepserlijcke Maiestept inghegaen was/ hoe wel syne sachtmoedichz int stuc vande Religie noyt seer ghebleken en heeft. Die van Ghent en hebben haer van wege der seluer in harē aensien niet seer te beroemē/ so sy immers noch niet heel vergeten en hebbē de afbrekinghe haerder poorten/nederuellinghe haerder stadtmuerē/ontblootinge haerer Priuilegiē/ eñ de schandige boete die hun werde opghelegt om saecken die nergens by dese tegenwoordighe en waren te verghelijcken.

[u] Hier liggen de mosselē/ kunt ghy ons lieue raetsmā desen cnoop ōtbindē/wi sullē vele van uwe wijshz houdē.

[vv] Of uwe gevoelē alsulc zijn/is Gode ende uwe conscientie bekent/ maer uwen raet eñ uwe redenen cunnen qualijck daer op passen.

[x] Dit is warachtich/ende om dat wy noch lieuer des Coninck dan Godts des Heerē vpanden souden zijn/ so en kunnen wy uwen raet noch geen geloouе toestellē/ ten sy dat ghy hem met beter eñ vastere redenen onderset.

[y] Dit is wederom van eenen schijn begonnen.

[z] Op coniecturen en soude ic niemant raden synē bestē hals den vyandt te pande te leueren.

[A] Op alsodanich verhopē zijn de voorgenoēde Grauē en Edelen des Lants iammerlijck omme ghecomen/ hy spiegelt hem sacht die hē aen een ander spiegelt.

[B] Het ware raetsaē dat dese goede Gamaliel in Spaengien trock/om te versoeckē of de Spaensche Phariseen Priesterē ofte hooge Priesteren hem beter gheloouе sullen toestellē/dan de Jootsche hier voortijdts haeren Gamaliel deden.

exemplen/hoe dat die saecken die wt Godt niet en zijn/ van selfs vervallen ende vergaen / eyndelijck seyde / is dese sake ende alle desen raet wt den menschen / hy sal van selfs vergaen/maer soo hy wt Godt is/soo en cont ghy dien niet breken/ etc. Eñ dat onse Coninck daerom dẽ bloetdorstighen/niet altijt sal gheloove gheven/ der welcker raet hem dus langhe niet veel gheprofiteert en heeft.

Wy willen oock [c] hopẽ dat de selue onse Coninck ende natuerlijcke Heere tot zulck een [D] rypen ouderdom ghecomen zijnde / sal eens wysselijck by hem bedencken eñ overlegghen/ hoe zijn [E] Heer Vader met grooten pericklen ende oncosten / ende met cleene reputatie / die onderdruckinghe vander religie in Duytslant/ gheattenteert heeft / want oft hy schoon zommige voornaemste Vorsten ghevanghen / ende veel aensienelicke steden in zijn ghewelt / ende tot zijn gehoorsaemheyt ghebracht hadde/heeft hy nochtans/ten eynde met cleenen lof/ de selue protesterende Staten van Duytslant by hare Religie ende vryheden moeten laten blyuen.

Maer voornemelijck willen wy hopẽ ende ons daer met [F] troosten / dat zyne Maiesteyt sal bedencken / hoe dat de voorseyde Religie/ niet alleene zedert zijns Heerẽ Vaders doot/in Vrancrijc/Enghelandt/ Schotlandt/ Polen/ende anderen landen heeft toeghenomen. Item ooc/hoe dat die vanden huyse van Oostenrijck/ niet teghenstaende dat zy alles wat hen moghelijck is / daer tegen doen/ noch op den dach van hedent de selue moeten dulden ende lyden / maer dat oock zyne Maiesteyt [G] zelue de Coninghinne Maria in Enghelant voortijdt ghetrout hebbende/ de Religie aldaer (oft schoon de rigoureuse mandamenten op het furieuste zijn ter executie ghelecht gheweest) niet heeft connen t'onderbringen/ ghelijc zyne Maiesteyt selue oock / niet jeghenstaende alle Inquisiteuren ende nieuwe Bisschoppen van het Concilie van Trenten gheordonneert in desen haren Erfnederlanden/dus lange niet heeft connen te weghe bringhen/ jae can ooc sulcx in Hispanien niet doen / oft ghelijck die Inquisitie (die eertijts tot een ander eyndt gheraemt ende inghestelt was) nu op het scherpste teghen die vrome Christenen ghebruyckt werdt.

Ende sulcx als voorseyt is/en is niet te verwonderẽ/ want Jesus Christus heeft Matth int 24. voorseyt dat in desen laetsten tyden/ oft schoon der werelt lief of leet is/

[c] Dit is oock al op goede hope gefondeert/maer noyt wijs schipper en seylde al willens teghen een klippe op hope dat zijn schip niet breken en soude.

[D] Van ouderdom / van bedevaerden/ende van siectẽ sachmen selden yemant hem beteren.

[E] Maer de Coninck van Spaengien dinckt wel ter contrarien / dat indien zijn Heer-vader hebbende de Duytsche Vorsten in zijn gewelt/de selue ondergebracht hadde/hy en ware noyt tot het consenteren vande Religie ghedwongen gheweest. Daerõ sal hy hẽ wel wachten dat exempel na te volgẽ.

[F] Dit is voorwaer eenen drooghen troost/ want alle dese redenen zullen hem veel meer bewegen om de religie met alle macht ende gewelt uyt te willen roeyen/op dat sy voortaen niet meer toeen neme / ende ten lesten oock in Spaengien gheraecke te wortelen.

[G] Dit is een fijn exempel/ want ontwyfelijck de Coninck van Spaengien sal hier het selue poogen te doen dat hy midtsgaeders de Coninghinne Marie syne ghesellinne in Enghelandt gedaen heeft / naementlijc de rigoreuse mandementen op het aller furieuste ter executie te leggen/ ende te dien eynde sal hy de Inquisitie so vast planten/ datmense niet lichtelick ooc naer zijn doot en sal connen uyt wortelen/ gelijc alsmen in Engelandt ghedaen heeft.

is/ dat Euangelium des rijcx ghepredict wesen sal/ allē volcken tot een ghetuyghenisse / ende dan sal het eynde der werelt volgen/ daerom ist oock dat dit zelue Euangelium in allen spraken vercondicht werdt/ [H] jae oock inder Turkie/ ende dat meer is / binnen Roome zelue/ niet ieghenstaende dat de Paus dus langhe alle middelen ghebruyckt heeft / ende noch doet / om t'zelue te verhinderen ende te beletten.

Daeromme zyne Maiesteyt / dese ende meer andere zaken merckende/ eñ voornamelijck dat noch hy/ die eē sterffelijck mensche is / ghelijck zijn [I] Heer Vader oock was / noch zyne kinderen eñ erfgenamē nemmermeer dese Landen in seker ruste ende weluaert besitten noch ghebruycken connen/ men doe daer tegē datmen willen zy dat het vrye exercitie der ghereformeerde Religie alhier opentlijc toeghelaten werde / soo staet te hopen [K] dat hy het selue ghenadelijck toelaten sal / tot zyner erfghenamen ende aermer onderdanen weluaert ende gherusticheyt. Te meer ghemerct dat hy vanden tyden vander Pacificatie van Ghent / Hollandt ende Zeelandt heeft het exercitie vande ware [L] Religie willen toelaten / de saken soo verre ghecomen zijnde / als zy ghecomen zijn/ is te hopen dat hy desen Landē tzelue om oorsaken ende redenē voorseyt/ oock bewilligē zal.

Maer de meeste swaricheyt schijnt te stekē inde middelen om de voorseyde vereeninghe met zijnder Maiesteyt te vercrijghen / het welcke de waerheyt is / doch willen wy eerstelijck ende voor alle dinghen/ Godt onsen hemelschen Vader bidden/ dat hy/ die aller Conningen herten in zijnder handt heeft/ [M] ende die beweeght so het hem belieft / dat herte van zyne Maiesteyt oock door zynen goeden gheest regieren ende bewegē wille/ op dat hy te vreden zijnde / met zulckx als hem toebehoort/ zynen ondersaten oock wille consenteren/ dat zy Godt moghen geuen/ dat Godt toebehoort/ het welcke wel vertoocht zynde / soo redelijck sal beuonden werdē/ staet te verwachten ende [N] te hopen/ dat het zyne Maiesteyt om de voorseyde ende meer ander redenen / niet langher en sal ontsegghen eñ weygheren / gemerct dat niet alleen den Turck/ maer oock de Roomsche Keyser/ jae de Paus selue [O] de Joden te Roome eñ elders dul-

H Dit is noch den besten treec vā allē/ want hier laet den vos zijn hayr sien / hy wilt ons wijs maecken dat wy alle dinghen ons ouer thooft moetē latē waeyē/ de wyle doch niet teghenstaēde de Spaensche Inquisitie eñ alle uyterste rigueur eñ tyrannie des Conincks / het Euangelium euen wel sal gepredickt worden / ghelijc als het in Turckijen eñ ooc te Roomen selue gepredickt wort/ laet ons dan dē strop om den hals nemen ende de Religie eñ onse conscientiē/ onse leuen/ onse vrouwen eñ kinderen den Spaengiaerts vry beuelen/ want God sal zijn sake euē wel voorstaē/ ende oft wy schoon alle om hals comen / daer sullender nochtans altijts sommighe ouerblyuen/ die ten minsten onder de Spaēgiaerts sullē moghen zitten/ ghelijc als de Christenē onder de Turckē ofte de Euangelische onder den Paeus van Roomen sitten. Is dat niet eenē goeden ghetrouwen raet? zijn dit niet goede middelen ende conditiē om een vaste vrede eñ versekertheyt van onse Religie te vercryghen?

I Merckt doch hier lieue Leser wat voor blauwe redenen dese goede raetgheuer hier voort haelt.

K Op deses mans hope sullen wy onse cragen in de ghenade der lieue Spaengiaerden beuelen.

L Dit is geheel onwarachtich/ want de Coninck van Spaengiē heeft de Religie altijt uyt alle contracten eñ edicten uytgesteken/ ende te dier oorsaecke de gheheele pacificatie van Gendt tegen synen eedt/ segelen ende menichfuldige belofteniſſen te niete ghemaeckt.

M Dat moet gheschieden sonder syne Goddelijcke macht vermetelijck te willē versoecken ofte hem eenige mate ende palen te stellen.

N Tis al met wachten ende hopen dat dese goede man ons onderhoudt.

O De Paeus lijdt de Joden wel/ maer niet de rechte Christenen/ want hy en soude anders den Antechrist niet zijn. Daeromme de Coninc van Spaengien die hem onderworpen ende gezworen is/ sal lieuer alle Joden/ Turcken/ ende Heydenen/ dan de Euangelische Christenen dulden ende lyden.

det eñ lydet / die Jesum Christum onsen salichmaker/
daghelijcx openbaerlijck blasphemeren. Waerom en
soude zyne Maiesteyt / die alles considererende / zyne
aerme onderdanen niet veel meer ghenadelijc dulden/
die met hem/ het selue oude eñ ᵉ nieuwe Testament/ de
zelue thien gheboden / articlen des Gheloofs/eñ tselue
Onse Vader/ghelooouen/houden eñ ghebruycken/ ende
bouen dien in alle dinghen die teghen Godts woordt/
ende volghende dien / teghen haer conscientie niet en
strijden: zyne Maiesteyt met lijf / goet ende bloet ghe-
trouwelijck begheeren te dienen totter doot toe?

e Maer die testament/dese gheboden/ dese articulen eñ dit onse vader / hebben wy altijt gehadt/ waerom heeft ons de Coninc dā tot noch toe niet willen lyden?

Maer bouen desen/ sullen wy moeten met onsen na-
ghebuerē ᵠ die van Arthois ende Henegauwe incom-
municatie comen ende der seluen raedt ende hulpe be-
gheeren/de welcke wy sekerlijck sullen vercryghen/ge-
merct dat zy niet alleene int beghinsel van dese altera-
tie / ghecauseert door d'insolentie van Spaensche Re-
gierders ende Krychsvolck/ met ons ingespannen heb-
ben/maer dat zy oock dus langhe eruaren ende beuon-
den hebben/dat ons verderuen met der tyt / eñ dat seer
haest, een ondergang wesen moet / van haer ende haer-
der nacomelinghen weluaert ende vryheyt.

q Die van Artoys ende Henegouwe en hebbē haer seluen niet connen verseke-ren / maer zijn inden strick gheuallen naer hare schoone reconciliatie. Sy hebbē die ware religie moeten wtdry-uen / veruolghen ende ver-nielen/ de Spaeignarts int landt ōtfangen alsser geene en waren/ende toelaten dat hun alle de steden ende gou-uernementen in handen ghe gheuen zijn/ eñ wy meynen dat sy ons de Religie ende onse vryheyden zullen ver-sekeren/ eñ alle de vremden doen vertrecken/ niet tegen staende selfs dat zy schier zo groote vyanden zijn vande religie/ als de Spaēgiaerts selue.

Dese consideratie met meer andere hen soo wel als
ons bekent/onnoodich al hier te verhalen/ sal hem wel
beweghen/om het beste te doen/op dat wy tot eene gra-
celijcke vereeninghe souden moghen comen / door de
welcke zy met ons / ende wy met hen / verbonden bly-
uen sullen /om zyne Maiesteyt/ende den erfghenamen
der seluer (een yeghelijck by zyne capitulatiē blyuende)
ghetrouwelijck met goet/lijf/ende bloet te dienē/ teghē
alle Vyanden der seluen ende van desen Landen.

Ende alsoo te ʳ hopen staet / dat na de voorz. onder-
handelinghe met onsen Naghebueren/haer aduijs niet
crachteloos noch onvruchtbaer wesen sal by zyne Ma-
iesteyt/alsoo ist seker/dat het selue vergheselschapt zijnde
met een statelijcke intercessie van ander Potentatē/ die
zyne Majesteyt niet gheerne verachten sal/des te meer-
der cracht ende werckinghe hebben sal/ tot eyndelijcke
vertroostinghe ende verlossinghe van desen aermen
Prouincien.

r Tis weerom van hopē dat hy spreeckt/ maer daer en is gheen bedrieghelicker aes dan hope.

Doch op dat sulcx als voorz. is te meer aensiens heb-
ben mach/ eerstelijc by onsen voorz. Naghebueren/ daer
nae by andere omligghenden Potentaten / ende alsoo

bolgens

volghens by zyne Maieſteyt / ſoo wil van nooden zijn/ dat de vereeninghe voorſ. gheſocht ende begeert worde niet alleenlijck van een ſtadt ofte twee / ofte van Brabant ende Vlaendren alleene/ maer [s] eendrachtelijc van allen gheunieerden Provincien : Overmidts dat alle hare ghemeene declaratien ende ſchriften dus langhe ghepubliceert/ met alle die handelinghen nopende een zulcke goede pacificatie tot Ceulen ghepaſſeert / ghenoechſaem betuyghen/ dat zy anders niet en begheren/ dan het open exercitie vande ghereformeerde Religie/ mits het ghebruyck van haren privilegien ende oude Vryheden/ bereyt zijnde zoo veel de reſte aengaet / zijn Maieſteyt niet alleenlijck voor haren natuerlijcken erf-Heere te bekennen/ maer oock met goet/ lijf/ en bloet totter doot ghetrouwelijck te dienen.

s Daerōme en behoorden die van Ghendt haer niet zo verre ingheclaten te hebben/ ſonder de andere mitgeunieerde provincien aen te ſien. Maer deſe raetgheuer ende zijns gelijcke zijn de gheeſtē die dit practiſeren / ende de arme ghemeenten tegen alle waerheyt wijs maken/ dat alle de andere haere bondtghenooten het ſelue ghesint zijn te doen/ om alſo eenige ſcheuringhe in te brenghen ende den vyandt eene vaſte brugghe te maken.

Dit ſelue alſoo byder voorſ. Maieſteyt aenghedient weſende/ metgaders d'interceſſie der ghener die niet te verachten zijn/ met ander perſuaſien meer hier toe dienende/ onnoodich alhier te beſchryven/ ſal (ſoo het te hopen ſtaet) niet crachteloos weſen / [r] maer tot bequamer tijt zijn nutticheyt openbaren/ tot ruſte/ pacys ende weluaert van deſe deſolate Provincien / daertoe dat God zijn ghenade gheven wille / daerom hy oock vierichlijck ende ſonder ophouden te bidden is.

r Hierentuſſchen ſal het ſchaep den wolf bevolē zijn.

So verre nu het voorſ. vercreghen wert/ de middelē om ons wel te verſekeren/ zijn lichtelijc te vindē/ [v] wāt het wtlantſch Krijchſvolck over al afghedanct zijnde/ ſonder hier nae eenich ander meer aen te nemen/ en die gheruyneerde Caſteelen ghedemoleert blyvende/ mits dat de andere die ghedeurende deſe troublen van nieus ghemaect zijn / oock nederghelept ende gheſlecht werden/ de Landen door haere inboorlinghen in elcke Provincie gheregiert zijnde / de Steden daer de ghereformeerde Religie gheoeffent is/ de ſelue mits dat daer vā dependeert behoudende/ ende de [vv] Magiſtraté volgende die Privilegien en de coſtumen nu gheuſeert weſende/ ghecoren en gheordonneert zijnde / en die van d'eene ende d'ander Religie vryheyt hebbende / om te reyſen vrymoedich met wijf/ kinderen/ have ende goet een yghelijck reſpectivelijck tot ſulcke plaetſe daer hy het exercitie van zijn Religie hebben/ ende vry ghebruyckē mach (wel verſtaende dat ghedeurende den tijt datmen de voorſ. vereeninghe zoecken / beloopen ende beneerſtighen ſal/ alle hoſtiliteyt aen beyde zyden te water en te Lande ceſſeren ſal) wat ſullen wy veel meer [x] verſe-

v Ghelijck het was ter tijdē vā don Jan vā Ooſtērijck de Spaengiaerts waren al wech/ maer ſy vondē den wech wel om weder te comen/ de Duytſchen ſouden al vertrocken zijn gheweeſt hadden ſy haere betalinghe ghehadt/ ende wie ſal nu de betalinghe verſtrecken? ofte wie ſal nu den wech toe ſtoppen / dat ſy niet meer weder keeren? het ſchijnt voorwaer dat wy des levēs moede zijn/ als wy het op ſulcken gront bouwen.

vv Dit zijn ſeer ſchoone caſteelen in Spaengien/ maer wie ſal die voorts opbouwen/ wie ſal ons deſe conditien toelaten / ende of menſe toeliet wie ſalſe verſekeren/ ende hier naemaels wachten datſe niet gebrokē en werden?

x Maer wy en hebbē noch niet een tittelken van verſeringhe gehoort. Tis al van ſchynen / van hopen / van vermoedē ende conjecturen dat deſe voghel tot noch toe ghesonghen heeft.

keringhen behoeuen?

Het staet te verhopen dat dese tegenwoordige calamiteyt/ die wy alle Edel ende onedel/ borgher ẽn lantsman / so wel ende so langhe gheproeft ẽn versocht hebben / ẽn noch proeuen/ die diffidentien ẽn mistrauwen wel wechnemen sal / vreesende wederom te vallen in het iammer/ daer in wy noch tot ouer de ooren steken. Ende sullen blyde syn dat wy volghende het [x] exemple van Trasibulus/ de welcke na dat hy de stadt vã Athenen van t'ghewelt van dertich tyrannen verlost/ ẽn die veriaechde Borghers wederom ingebracht hadde/ een wet maecte van een eeuwich vergheten aller dyinghen voorhenen ghepasseert / dat wy ooc een sulcke wet makende/ voortaen begheeren sullen vredelick ẽn vriendelic met elcanderen te leuen / hoe wel datter noch ander bequaeme middelen lichtelick te vinden zijn / [z] dienende tot breeder versekeringhe beyder syts van allen partien.

x Dit zijn al potten sonder ooren/ ende redenen sonder grondt.

z Vintse doch dan / wyse raets-heere / ende laetse ons hooren.

Soo nu een sulcke vereeninghe metten Coninck onsen natuerlicken erf-Heere conde vercreghen werden/ souden die vande gereformeerde Religie meer connen oft willen begheeren? [a] Ick houde dat hen de mate hier mede vol soude ghemeten syn.

a Niet met allen meer de mate is vol / euen ghelijck als een handt vol vlieghen die inde locht vlieghen soo haest als de handt op gaet.

Maer de vraghe is/ so een sulcke vrede niet en conde vercregen werden/ wat men als dan soude te doen hebben / daer op te andwoorden is/ [b] datmen als dan wt den noodt een deucht soude moeten maken/ metgaders datmen dan beuinden soude/ datmen met ons ẽn onsen nacommelinghen anders niet inden sin en hadde'/ dan ons in eeuwighe barbarissche slauernie / beyde na den lichame / ẽn naer der conscientie te bryinghen / wy en connen nu niet eyghentlic weten/ wat wy dan voor eenen raedt vinden ẽn nemen zouden / maer wy willen hopen / dat wy also getyranniseert zijnde/ raedt ende hulpe by God ende den menschen vinden souden/ daer van nu niet noodich is breeder te discoureren / mits dien dat wy sekerlic hopen ẽn verwachten dat onsen Coninck ẽn natuerlijcken Heere / om oorsaecken voorz. niet toelaten sal/ dat d'affairen tot sulcke extremiteyt comen/ wel wetende dat noot yser breect/ ende dat noyt verstandighe Velt-oversten/ met dien gheerne te doen ghehadt hebben/ den welcken (desperaet gemaect zijnde) het euen vele gegolden heeft/ te leuen oft te sterven.

b Daeromme laet ons nu vanden noot deught maken ende dese ydele hopeningen/ drooghe vertroostinghen/ ende maghere coniecturen/ laten varẽ/ om ons met alle onse middelen te helpen/ teghen dat Gode gelieuen sal ons verlossinghe te verleenen/ welcke niet en wilt dat wy hem versoecken ẽn met valsche hope ons seluen bedrieghende ons inden doot/ ende onse Vaderlandt in eeuwige slauernye bringen/ met verlies zijns woorts ende gheheelen onderganck van syner kercken ende ghemeynten / die hy in syne Goddelijcke bewaernisse genadichlick wil behouden. Amen.

Op

Op desen voet ende meeninghe / houde ick dat wy (door verscheyden Heeren in zijnder Maiesteyt dienst zijnde daertoe eerst versocht ende vermaent zijnde) met goeder conscientien ons verootmoedighende / om veel dwinghende oorsaecken / den vrede souden moghen by zyne Maiesteyt laten begheeren / ende eenen zulcken vrede verwervende/ waeren wy ende onse Nacommers wel ghelucsalich. De selue ons oock afgheslaghen ende geweygert zijnde / souden wy weten/ watmen met ons ende onsen nacommers inden sin hadde / alsoo dat wy ons daer na souden moghen weten te schicken ende te reguleren/ de almachtighe God wille desen/ ofte eenen anderen noch beteren middel des vredes/ laten vruchtbaerlijck int werck gherichtet eñ volbracht werden/ op dat wy Godt / ende den Coninck elck dat zyne gheuen / ende in een stille vreedsaem leuen/ in aller Godtsalicheyt wandelen moghen/ tot zijnder eeren/ eñ aller menschen stichtinghe.

(⁖)

